

376(072)
M67

VERONICA MIHAILOV

**PROFILAXIA ȘI INTERVENȚIA
ÎN CONDUITA AUTODISTRUCTIVĂ**

Ghid metodologic

Chișinău – 2019

VERONICA MIHAILOV

**PROFILAXIA ȘI INTERVENȚIA
ÎN CONDUITA AUTODISTRUCTIVĂ**
Ghid metodologic

Chișinău – 2019

159.922(072)

M 69

Recenzenți:

Calancea Veronica doctor, psiholog clinician

Gorea Svetlana șef Centrul psiho-socio-pedagogic, mun. Chișinău

Autor:

Mihailov Veronica, doctorandă, Institutul de Științe ale Educației

ISBN 978-9975-3299-2-7.

Copyright © 2019 Mihailov Veronica

CUPRINS

ARGUMENT	4
CAPITOLUL I. FENOMENUL SUICIDAR – SEMNIFICAȚII, CARACTERISTICI, INSTANȚE ȘI FINALITĂȚI	5
1.1. Delimitări conceptuale ale fenomenului suicidal	5
1.2. Caracteristici ale conduitei autodistructive	11
1.3. Aspecte ale riscului suicidal la copii și adolescenți	13
1.4. Factorii și indicatorii riscului suicidal la copii și adolescenți	16
CAPITOLUL II. PREVENȚIA ÎN CONDUITA AUTODISTRUCTIVĂ LA COPII ȘI ADOLESCENȚI	22
2.1. Mecanisme de intervenție în profilaxia conduitei autodistructive	24
2.2. Miturile conduitei autodistructive la copil/adolescent	25
2.3. Rolul cadrelor didactice în prevenția riscului suicidal la copii și adolescenți	27
2.4. Rolul părinților în prevenția riscului suicidal la copii și adolescenți	29
2.5. Strategii de reglare în comportamentul autodistructiv la copii și adolescenți	37
CAPITOLUL III. EVALUARE ȘI INTERVENȚIE ÎN SITUAȚIILE DE CRIZĂ SUICIDARĂ LA COPII ȘI ADOLESCENȚI	43
3.1. Model de evaluare a crizei suicidare la copil/adolescent (R. Vraști)	43
3.2. Instrumente de evaluare a ideatei și conduitei autodistructive	53
3.3. Reacții și principii în consultanța unei persoane cu risc suicidal	55
3.4. Intervenția în criza suicidală la copil/adolescent	56
3.5. Tehnici de intervenție în criza suicidală	62
ÎNCHEIERE	68
Informații suplimentare	70
ANEXE	74
BIBLIOGRAFIE	115

Lucrarea de față își propune să soluționeze una dintre problemele societății de astăzi – copiii și adolescenții care nimeresc tot mai des în situații extreme, dificile de viață. Trăim astăzi într-o societate globalizată, plină de evenimente generatoare de crize, atât la nivel social, cât și la nivel familial, școlar sau individual.

Abordarea clinică, teoretică și terapeutică a unei conduite autodistructive a cunoscut o profundă evoluție în ultimii ani, evoluție pe care această lucrare intenționează să o prezinte.

Toate teoriile cu privire la problematica suicidară, stipulate în timp, își găsesc astăzi aplicabilitatea la copil și adolescent. Procesul creșterii și dezvoltării copilului și adolescentului, trebuie privit ca factor de vulnerabilitate ascendentă, fiind în același timp indispensabil normalității. Problematika vulnerabilității este corelată atât cu fenomenul suicidar, cât și cu nivelurile biologic, psihologic și social.

Fenomenul suicidar include condițiile necesare pentru atribuirea statutului de sistem, elemente, relații, finalități și semnificații. Nu există un model care să releve determinarea situațională și individuală a actului suicidar, variațiile individuale fiind greu de cuantificat. Aspectele teoretico-științifice ale fenomenului suicidar stabilesc diferite caracteristici care indică o conduită autodistructivă.

Unul dintre obstacolele majore în prevenția conduitei autodistructive constă în existența unor convingeri și atitudini eronate față de suicid. Cunoașterea specificului abordării riscului suicidar vine în contradicție cu convingerile și atitudinile stereotipe. Unul dintre obiectivele programelor de prevenție la nivel comunitar este acceptarea suicidului ca o problemă reală a copiilor și adolescenților. Cunoașterea factorilor de risc, factorilor protectivi și indiciilor riscului suicidar cât și aplicarea strategiilor de reglare în conduita deliberat autodistructivă ajută la etapa de prevenție.

Evaluarea și intervenția în situațiile de criză suicidară la copiii și adolescenți capătă un contur distinctiv și fundamental în activitatea psihologului școlar (psiholog practicant, consilier).

Suportul metodologic este destinat cadrelor didactice și managerilor diferitor instituții de învățământ, părinți. Totodată, suportul metodologic poate fi util și prezenta interes pentru psihologii practicieni (consilieri, psihoterapeuți) care activează în servicii specializate de lucru cu copiii și adolescenții, precum și profesorii din mediile academice care organizează formarea inițială și continuă a cadrelor didactice etc.

Acest ghid oferă repere teoretice, explică și comentează tehnici, mecanisme practice, oferă un program de intervenție psihosocială pentru copii aflați în situație de risc, prezintă sugestii pentru activități care pot fi utilizate în promovarea unei abordări de prevenție și evaluare a fenomenului suicidar în R. Moldova la copiii și adolescenți.

AUTORUL

1.1. Delimitări conceptuale ale fenomenului suicidar

Fenomenul suicidar îndeplinește condițiile necesare pentru atribuirea statutului de sistem, elemente, relații, finalități și semnificații. Nu există un model care să evidențieze determinarea situațională și individuală a actului suicidar, variațiile individuale fiind greu de cuantificat.

În Dicționarul Explicativ al limbii române termenul – „suicid” – are la bază francezescul suicide, fiind alcătuit prin contopirea a două cuvinte de origine latină: sui, „de sine” și cidium, „omorător, ucigător” [11, p. 993].

În Dicționarul de psihologie Larousse, suicidul este definit ca: „un act de ucidere a propriei persoane, act rațional executat în funcție de anumite considerații morale, sociale, religioase, filosofice sau personale, fie, dimpotrivă un act patologic care survine în acest caz în cursul evoluției unor afecțiuni mentale diverse sau al unei crize existențiale acute” [2, p. 1199]. Intenționalitatea gestului este subliniată în The Oxford Illustrated Dictionary, definind suicidul drept auto-suprimarea intenționată a vieții [7, p. 847].

Dacă am analiza toate definițiile sinuciderii, am observa că elementul cheie al acestora este reprezentat de hotărârea de a muri. Totuși, trebuie menționat că specialiștii sunt încă departe de a se pune de acord cu terminologia cea mai potrivită care să descrie o conduită autodistructivă termen ce o să-l folosim pe parcursul întregii lucrări.

Repertoriul conduitelor autodistructive sunt extrem de largi și de diverse, pornind de la simplul gând de a o termina cu viața până la pregătirea minuțioasă a unui plan de sinucidere și obținerea mijloacelor necesare pentru a o duce la bun sfârșit, de la tentativa de sinucidere și până la trecerea la actul propriu-zis, adică sinuciderea realizată.

Orice persoană are potențialul de a deveni suicidar când se confruntă cu situații care îi provoacă suferință emoțională din care simte că nu poate scăpa, că este fără sfârșit și de nesuportat. În ultimii ani, s-au impus expresiile comportament suicidar fatal, pentru a califica actele suicidare care au ca rezultat moartea persoanei, și comportament suicidar nonfatal, când se referă la actele suicidare care nu au ca rezultat moartea, deci la tentativele de sinucidere (expresie curentă în S.U.A.) sau la parasinucidere, ori act distructiv deliberat (terminologie curentă în Europa).